

Leto XI.

Številka 12.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorna urednika:

Dr. Makso Pirc in dr. Viktor Supan.

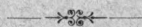

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

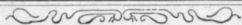
1895.

VSEBINA.

1. <i>Fr. Geiger</i> : Davčna preosnova (Konec)	353
2. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo: Izvršilne prodaje vrednotnic, katere so vikulovane na korist erarju kot služabna varščina, ne ovira noben zakonit zadržek. Po taki izvršilni prodaji se pa v nikakoršnem oziru ne spremene kavcijska vez in iz nje za erar izvirajoče pravice, torej se tudi ne odkazujejo vsled te izvršilne prodaje omenjene pravice erarja na doseženo izkupilo in obdrži erar posebno pravico, da povzroči plačilo svojih eventualnih povračilnih tirjatev iz dotičnih vinkulovanih vrednotnic v zmislu obstoječih predpisov po administracijski poti	373
Kazensko pravo: Pravna dobrotā §-a 359., alin. 4. k. p. r. ne pristoja obtožencu takrat, kader se je vsled ponove priklopilo kaznivemu dejanju prvotne obtožbe vsled novih poizvedeb še kako drugo	376
3. Iz upravne prakse. Marketendar sme peči kruh za potrebe vojaštva z najetimi pekarskimi pomočniki brez obrtne pravice	379
4. Književna poročila	380
5. Razne vesti	381
6. Pregled pravosodstva	383

Davčna preosnova.

Spisuje Fr. Geiger.

(Konec.)

III. Rentnina.

Po §-u 124. je rentnini podvržen, kdor iz imovinskih predmetov ali pravic dobiva prejemke, ki niso že obdačeni z zemljarino, domarino, pridobnino ali plačnino, ali pa so po posebnih zakonih takega davka oproščeni.

Rentnina naj torej zistemo naših donosnin (Ertragsteuer) popolni gledé tacih dohodkov iz mobilnega kapitala, kateri doslej ali sploh nič ne plačujejo ali le redko kedaj in le za najmanjši del davek plačajo: to so obresti in rente.

Kakor znano, namerava se davčna preosnova na ta način, da se uvede splošna osebna dohodnina od vseh dohodkov ene in iste osebe brez ozira na različnost njih izvirkov. Od teh dohodkov so oni iz posestev, obrtov in osebnega truda že obdačeni z raznimi navedenimi donosninami po povprečni pridobitni zmožnosti dotičnega davčnega predmeta. Splošna osebna dohodnina ni torej dvojni davek, marveč naj zaseže, kar presega srednje povprečne dohodke, kar torej še ni obdačenih. Dohodki iz mobilnega kapitala so le v najmanjšem delu po pridobnini obdačeni, torej bi njih večina proti drugim bila na boljšem, ako bi isti plačevali le nizko dohodnino. Da se to nerazmerje odpravi, naloži naj se jim poseben davek. Vpraša se: kateri? oziroma kako naj se priredi rentnina? Od donosnin razločuje se rentnina v tem, da one obkladajo (ne vse, ampak) le povprečne dohodke, povprečno pridobitno zmožnost dotičnega davčnega predmeta, ko rentnina zajema čiste dohodke ene vrste, v čemer se razločuje tudi od dohodnine, pa je vendar tej najbližja, tako da bi se ž njo dala združiti na ta način, da bi namreč za te vrste dohodke veljal povišek dohodnine. S tem bi se tudi jednakomernost

bolje dosegla, kajti splošni dohodniki bodo podvrženi vsi dohodki ne gledé na to ali plačujejo pridobnino ali rentnino ali ne in brez ozira na izjeme od ene ali druge teh dveh davščin. Tudi davčno postopanje bi bilo pripravniše: v napovedih vseh dohodkov izkazovale se bodo itak razne njih vrste, torej tudi obresti in rente. Taka priredba pa se ni sprejela, ker bi baje ta spojitev škodovala obema davkoma ter bi se niti prva naloga tega poglavja ne dosegla. Vladno in odsekovo poročilo o davčni preosnovi je zadovoljno, da se sedanja dohodnina III. razreda raztegne na vse dohodke te vrste, ki niso že drugače obdačeni ali pa po posebnih zakonih oproščeni, ter poboljša v tem oziru, da se odstrani povod prikrivanju, namreč previsoka davčna mera 10%, katera bi se ohranila le pri onih obrestih (rentah) iz javnih vrednostnih papirjev, kjer se je uživala in se torej pravno in dejansko tudi sedaj plačuje, sicer pa znižala na 2%. Mislim pa, da bi se tudi drugi del te naloge bolje rešil, ako bi se rentnina, kakor navedeno, spojila z dohodnino: pač je mera $1\frac{1}{2}$ —2% nizka, povišajo pa isto doklade na 4—6%. Dosegla bi se pri tem še v drugem oziru enakomernost: bili bi namreč vsi ti dohodki prosti doklad, kar pa po sedanjem načrtu velja le za ono rentnino, ki se bo po §-u 133. pobirala na ta način, da bodo javne blagajnice in javne obračune polagajoča podjetja pri izplačevanju obresti od javnih ali svojih vrednostnih papirjev, oziroma od hranilnih vlog odtegovala zakonito rentnino brez doklad — ako pa bode rentnino odmerjalo davčno oblastvo individualno, predpisale se bodo tudi doklade kraja, kjer davkoplachevalec biva, in to bodo pa večinoma manjši rentninarji, katerim gotovo ne gre višjega davka nakladati.

Kakor rečeno, zakonski načrt namerava rentnino raztegniti na vse dohodke iz mobilnega kapitala, ki niso že drugače obdačeni, ali pa po posebnih zakonih oproščeni. Pomen te načelne določbe se najbolj kaže pri javnih obligacijah, katerih je za 1.152,000.000 gld. izdanih z zakonito vsega davka prostimi obrestmi, za 2.629,000.000 gld. pa plačuje staro dohodnino po zakonu o jednoletnem državnem dolgu: torej samo na državnih obligacijah iz rentnine odpadejo obresti od 3.800,000.000 gld. Potem so železniške prioritetne do 70,000.000 gld., ki so tudi skoro vse izdane z zagotovilom davčne prostosti za lastnika, od katerih prioritet je država z dotičnimi železnicami za 17,000.000 gld.

prevzela. Da država svojim upnikom zakonito priznane davčne prostosti pravno in — ako noče omajati svojega kredita — tudi dejansko ne sme in ne more preklicati, je umevno, kar tudi velja o železniških od države prevzetih prioritetah. Nikakor pa ne gre, da se oproste rentnine tudi obresti od družih prioritet z ozirom na to, da so te obresti že obdačene, ker se po §-u 94., c) uštevajo v čisti dobiček, in se ž njim vred obkladajo že z 10%no pridobnino, češ, da bi torej rentnina na take obresti bila drugi superdividendni davek, katerega bi pa morala prevzeti dotična podjetja. Vse to ni res. Kakor razvidno iz razlogov, katere navajam proti §-u 94., c) za prioritetne obresti ne plačuje pridobnine prioritetar, marveč pač dotično podjetje, ker se ne izločujejo iz bilančnih prebitkov, kakor bi se morale kot pasivne obresti po §-u 95., e). Ker torej prejemnik prioritetne obresti dobiva brez prikrška vsled pridobnine, moral bi vsaj rentnino plačati; ako pa jo prevzame podjetje, rentnina zanj še nikakor ni superdividenden davek, kar je le davek na večje nego 10%ne dividende. Zakon hoče izogniti se nepravilnosti dvakratnega obdačenja, dela pa drugo krivico, da prioritetne obresti vsega davka oprosti.

Kakor doslej, ostanejo nadalje vsled posebnih zakonov davka proste: 1. obresti od vlog poštne hranilnice, kakor le-ta sama tudi; 2. one obresti od državnih obligacij in odškodninske rente, za katere velja zakon z dne 20. junija 1868, št. 66. drž. zak. — in 3. dividende avstro-ogerske banke po zakonu z dne 21. maja 1887, št. 51. drž. zak.

Semkaj spadajo tudi izjeme §-a 125., 12) in 14): da so tudi obresti in dividende od akcij tistih podjetij, ki so po §-u 84., t. 1., a) in 2. posebne pridobnine prosta, oziroma od enacih kakor po §-u 94., c) v čiste doneske uštevnihih tirjatev do tacihi podjetij, rentnine proste — kar je le posledica §-a 84., ki že doslej po posebnih zakonih priznana davčno prostost gledé sedanje pridobnine in dohodnine za nadalje zagotavlja.

Iz načela, da se iz rentnine izvzemo že obdačeni dohodki mobilnega kapitala, izvirajo določbe §-a 124., t. 11. (prejemki, od katerih po članku II. uvedbenega zakona dolžniku pristoja pravica 5%nega odbitka), t. 13. (obresti in rente, katere dobiva pridobnini podvržen podjetnik in katere so del pridobnini pod-

vrženih dohodkov), t. 14. (od javne obračune polagajočih podjetij izplačane obresti, ki se po §-u 94., c) uštevajo v njih čiste doneske).

Dobra je točka 13. in vpravičena; toček 11. in 14. pa se ne more odobravati, ker nista ne le nepotrebni, marveč nepravilni in posledici glavnega pogrška §-a 94., c), o katerem zavračam na razloge začetkom tega poglavja in one o posebni pridobnini od glavniških združeb.

Vsled teh izjem ostane rentnini podvrženih tako malo obresti in rent, da je ta davek res prav slaba, luknjasta krpa na dose-danjo davčno zistemo; najdebeleje glavnice ji uhajajo, le ob šivu lové se malenkosti. Zdatne postavke so le skupina hranilnih vlog (52,000.000 gld. obresti) in zastavnic (75,000.000 gld.) sicer pa vsi drugi dohodki te vrste skupaj, kolikor jih bo namreč rentnino plačevalo, znašajo komaj 17,000.000 gld.!

Razun izjem, ki naj varujejo dosedanje zakonite izjeme, oziroma naj zabranjujejo dvakratno obdačenje, navaja § 124. nadaljne z ozirom a) na občo koristnost in blagotvornost, b) na malenkost dohodkov in davčno slabotnost prejemnikov.

V prvem oziru izvzema državo in dežele sploh; okraje in občine gledé obresti od začasno naloženih davkov ter prejetih pa ne takoj porabljenih posojil; zavode in zaklade, katere država z letnimi prispevki podpira; skupne sirotninske blagajnice, zaklade za onemogle doslužence, zavode za preskrbo ali podporo bolnikov in revežev in druge humanitarne blagotvorne in učne zavode; konečno dohodke vsled odmembe domarine oproščenih hiš. Te izjeme so same ob sebi umevne, ker so njih dohodki določeni za javen, blagotvoren, občekoristen namen. Poslanska zbornica dostavila je dosledno še hranilnice in posojilnice Raiffeisnove zisteme.

Posebno omeniti je nadaljne izjeme najmanjših za obstanek potrebnih dohodkov (Existenzminimum), ako namreč obresti in rente same ali pa z vsemi drugimi dohodki ene in iste osebe ne presegajo 600 gld. na leto; in prejemkov, katere dobivajo za preživljenje stariši od otrok in nasprotno, ali en zakonski drug od družega. Prva izjema poviša dosedANJI oproščeni znesek od 315 gld. na 600 gld. ter se v tem oziru ujema z enako določbo o splošni osebni dohodnini, kar je le dosledno, ako se pomisli, da je pri dohodkih te svote za prejemnika prav vse eno, od kod

jih dobiva. Vender pa ta izjema ne velja za vsak slučaj: ako se namreč rentnina po §-u 133. takoj pri izplačevanju nji podvrženih dohodkov odmeri in odtegne, ne veljajo več izjeme §-a 125.

Druga teh dveh izjem izvira iz pomisleka, da gotovo nima nikake davčne moči, kdor potrebuje podpore za svoj obstanek, katera misel je izražena tudi v izjemah, naštetih v prejšnjem odstavku. Ta izjema je v tesni zvezi z določbami §-ov 157. in 173. o splošni osebni dohodnini gospodarjev in družin, o čemur pa več povem v razpravi o prihodnjem poglavju.

Kot rentnini podvržene dohodke našteva § 124.: obresti od vsakovrstnih obligacij, javnih ali zasobnih posojil in tirjatev sploh; vsakovrstne rente; zakupnine za obrte in obrtne pravice ali druge niti zemljarini niti domarini podvržene predmete; sploh zaporedne prejemke vsled pogodeb, iz zakona ali razzodbe, kakor za odškodbe, prepuščanje ali opuščanje kake pravice itd.

Davek pa določa § 131. ter znaša rentnina:

- a) 10% od obresti od javnih obligacij, katere niso oproščene ali pa ne plačujejo stare dohodnine; od odkupnih rent za podržavljena ali v državno upravo prevzeta podjetja (železnice), slednjič od obresti pred le-tem zakonom izdanih javnih, založnih in stanovskih obligacij in deželnih posojil.
- b) 3% od zakupnin.
- c) 1½% od obresti od hranilnih vlog pri hranilnicah, prido-bitnih in gospodarstvenih zadrugah in posojilnicah; nadalje od obresti na zastavnice od hranilnic deželnih in vzajemnih hipotekarnic.
- d) 2% od vseh družih obresti in rent.

Da se (pod a) ohrani sedanja davčna mera, je naravno, ker je ni treba znižati, vsaj se je že popolnem uživala in se izraža tudi v kurzih; povišati pa je ne gre, ker se bo od njih plačevala še dohodnina.

Znižala pa se je dosedanja dohodnina I. razreda od zakupnin, od katerih se odpuščajo še vsi z zakupnim predmetom zvezani stroški, kakor tudi odpiski za obrabo in obveljavljenje, skoro na tretjino — neprimerno pač z ozirom na davčne določbe za zakupnika, kojega bremena iz zakupa naj se pač upoštevajo pri odmeri pridobnine, da pa v zakup dani obrti spadajo z enakimi obrti v

eno vrsto. Vladna predloga zdi se mi primerniša, ki določuje to rentnino z 5%, torej polovico sedanje dohodnine.

Največji del rentnine odmerja se z 1½%, namreč za dve tretjini vseh rentnini podvrženih dohodkov. Ti so ob enem najvažnejši, kar zadeva vprašanje o posledicah rentnine za denarni promet, zlasti za hipotekarni kredit, oziroma o možnosti ali verjetnosti, da se bode rentnina od upnika zvrčala na dolžnika.

Da bi rentnina neugodno vplivala na denarni promet in kreditne razmere, se ni bati. Kakor navedeno, podvržen bo rentnini le jako mal del mobilnega kapitala; tudi je rentnina tako nizka, da ne more povzročiti čutnih prememb gledé obrestne mere. Zlasti pa je posebno stališče, katero se je gledé davkov odkazalo zastavničarnicam (Pfandbriefanstalt), prav za hipotekarni kredit jako ugodno, ker ti zavodi plačujejo naj le pridobnino od bilančnih prebitkov, to je od prebitkov aktivnih obresti nad pasivne, od zastavnic pa bodo plačevali rentnino imetniki zastavnih listov (zastavničarji, Pfandbriefbesitzer). Ako zavod prevzame rentnino za zastavničarje, temu še ni posledica, da bi se zavod zato okoristil pri dolžniku. Ne gledé na to, da zakon o posebni pridobnini priznava za upnike prevzeto rentnino kot podjetniške stroške ter še za odpadajočo svoto davek zmanjša, treba pomisliti, da se od dolžnika po perfektni pogodbi ne more več nego pogojeno tirjati. Mogoče je pač pri novih hipotekarnih posojilih, da bi se dolžniku pririnila od njegovih obresti odpadajoča rentnina. Posebne škode pa isti vsled tega ne bo trpel; od 4% obresti 1½—2% rentnine = 6 ali 8 krajcarjev na dolžni stotak! Za teh 6—8 kr. pa ga obilno odškoduje trajno padanje obrestne mere, katero po uradnem izkazu k zakonu o konverziji hipotekarnih posojil že doslej znaša 1·15%, in vse kaže, da bo obrestna mera trajno dalje padala.

Drugače pa je stališče hranilnic, katere bodo skoraj morale prevzeti rentnino nase. Tu je mogoča dvojna posledica: večjim hranilnicam ta rentnina ne bo šla toliko navskriž ter jo bodo vse prevzele, vsled tega bodo pa tudi manjše prisiljene isto storiti, ako nočejo izgubiti veliko vlog. Najbrže bodo vsled tega zmanjšale svoje prispevke za občinske in javne potrebščine, kar bi pač bilo v kvar občanom, ker bi vsled tega občine morale pobirati večje doklade, a vendar bolj vpravičeno in umestno, kakor da bi se

hranilnice oškodovale s splošnim znižanjem obrestne mere za vloge, ker bi le to znižanje gotovo več znašalo, nego nizka rentnina od dosedanjih obresti, in bi vsled tega le manjši in najmanjši vložniki trpeli.

Posebnega pomena sta konečno še § a 132. in 133. Rentnina naj se odmerja in pobira, kjer ima prejemnik svoje bivališče; ako isto ni v naši državi, pa v domači občini in od inozemcev v bivališči dolžnika. Potom odbitka pa naj rentnino pobirajo javne blagajnice od obresti, katere iste izplačujejo; blagajnice okrajev, občin in javne račune polagajočih podjetij pa od obdačenih obresti, rent in dividend od svojih vrednostnih papirjev in od hranilnih vlog.

Zadnja določba (§ 133.) ima namen, da se tem bolj gotovo obdačijo dotični dohodki in sicer na najkrajši način, da dolžnik pri izplačevanju odtegne rentnino. Zoper to, da se davek pri dolžniku pobira, se ne dá veliko vgovarjati: važnejša je posledica, da pri tacem pobiranju davka večinoma zopet odpadejo davčne prostosti, dovoljene z ozirom na občekoristnost, blagotvornost in najmanjše dohodke. Trdota je to za najmanjše rentninarje, katera sicer večinoma zopet odpade, ker imajo večinoma hranilne vloge in bodo, kakor rečeno, hranilnice prevzele rentnino svojih vložnikov, vsled tega pa bodo zopet večji rentninarji dejansko rentnine prosti, kar teoretično hoče zabraniti § 126., določujoč, da davčne prostosti §-a 125. v slučajih po §-u 133. ne veljajo. Ako bi namreč ne bilo omejitve §-a 126., zamogli bi lastniki večjih hranilnih vlog davku na ta način se odtegniti, da bi velike vloge razdelili na manjše ter bi na različne hranilnične knjižice manjše, 600 gld. ne presegaajoče obresti uživali, katera razdelitev vlog pa ne bo pomagala.

Pa še drugo posledico ima § 133., kajti večina rentnine se bo na ta način pobirala, ker so po istem §-u navedene blagajnice primorane le v §-u 131. naštete odstotke odšteti — brez doklad, s čemur pa se dela nevpravičen razloček proti onim, katerim se bo rentnina po §-u 132. individualno odmerjala in z dokladami vred, torej skoro z dvojnimi in celo trojnimi zneskom predpisovala. Ta določba, da se odtegne le redni davčni odstotek, vtemeljevala se je s tem, da obresti izplačujočim blagajnicam navadno doklade tiste občine, kjer biva prejemnik, niso vsakokrat

znane, ker niso prejemniki vsi v istem kraju, kakor blagajnice. Temu se lahko opomore; § 133. je sploh izjema od pravila po §-u 132., kar pa velja gledé pobiranja rednega davka, namreč v kraju, kjer biva dolžnik, naj velja tudi za doklade, katere so blagajnicam za njih občine navadno že prve mesece vsacega leta znane; za slučaje pa, da kdo potegne obresti, predno so odstotki vseh doklad znani, pa naj se iste odštejejo z lanskim odstotkom, kar bi ne bilo v davčni praksi nič novega, ker se doslej tudi redni davki, ako je davkarji znano, da je bo dotičnik tudi v tekočem letu plačeval, pa še niso odmerjeni, pobirajo po lanskem odmerilu.

Ta nedoslednost pa ni le krivična, ampak tudi proti namenu, kateri si stavi zakon, da namreč z nizko davčno mero odvzame povod prikrivanju obdačnih dohodkov. Kakor znano, znašajo doklade navadno vsaj toliko kakor davek sam, prepogosto pa davščino podvoje ali celo potroje, kar še bolj zapečuje k prikrivanju. Pri dohodkih, katere izplačujejo v §-u 133. navedene blagajnice, se ni bati, da bi se prikrivali, in ti so prosti doklad; drugi pa, katere bo davčno oblastvo zvedelo le po napovedih, bodo plačevali doklade. Da pa vsled teh ne bo preveč moral plačevati, pomagal si bo pač napovednik: ne bo vseh napovedal. Ker torej doklade neugodno vplivajo na napovedi in ker tudi ne bi bilo pravično samo od takih obresti in rent odpadajočo rentnino oprostiti doklad, naj bi se, kakor splošna osebna dohodnina, tudi rentnina sploh oprostila vseh doklad, s čemur bi proti sedanjemu načrtu dežele in občine le malenkost izgubile. Vso rentnino proračuna se na $3\frac{1}{4}$ milijone; po §-u 133. se je bo nabralo 3 milijone, ostane torej $\frac{1}{4}$ milijona po napovedih odmerjene rentnine za vse dežele — gotovo mal znesek v primeri s splošno dohodnino, katera naj bo doklad prosta ter bo dala vsaj 20 milijonov letnih doneskov.

Ako se pregleda vse III. poglavje, mora se reči, da zakonski načrt prav ta davek najslabše prireja: rentnina nikakor ni splošna, marveč ogromna večina mobilnega kapitala odpade, bodi vsled pravno vtemeljenih izjem, bodi vsled nepotrebnih nedoslednosti in protinačelnosti; nedosledne in nepravične pa so tudi, kakor kaže zadnji del te razprave, določbe §-a 132. in 133. Najbolje bi bilo, da se celo III. poglavje odpravi in rentnina nadomesti s pri-

mernim poviškom dohodnine, ali pa priredi na enak način, kakor je prirejena plačnina od večjih plač.

IV. Splošna osebna dohodnina in plačnina od višjih plač.

Vsega zakonskega načrta v davčni preosnovi najvažneje je to poglavje, ki prireja prav nov davek. Splošna osebna dohodnina je tako rekoč steber naših preosnovanih neposrednih davkov, ter naj ob ugodnem uspehu nadomesti pridobnine, kakor vlada pričakuje — kar pač ne bo tako hitro šlo, pa je verojetno, da se sčasom uresniči, kar se sedaj pričinja.

Osebna dohodnina ima namen najprej zravnati davčne nerazmernosti mej pridobninami sploh, zlasti pa mej davčno obremeneno posamnih davkoplačevalcev.

Kakor v prejšnjih poglavjih omenjeno, pridobnine ne obkladjajo pravih dohodkov, marveč le povprečni znesek ter vsled tega kmalu preveč, kmalu premalo obsegajo; preveč zlasti vsled tega, da se ne ozirajo na osebne razmere in dolgove, premalo pa, kar pri večjih in največjih pridobitkih manjši ali večji del dohodkov, namreč nad obdačeno povprečno srednjo mero, ostane brez davka. To nerazmernost naj odpravi osebna dohodnina: zajame naj doslej ne obdačene dohodke; z njih doneski pa naj se olajšajo davki onih, katerih dohodki so vsled pridobnin preobloženi. Še drugo nerazmernost naj ta davek odstrani; po dosedanji dohodnini in tudi po novi rentnini ostane še mnogo velicih dohodkov vsega davka prostih. Ti naj se v novo dohodnino pritegnejo in sicer tem bolj, ker je uživajo navadno veliki in največji imetniki.

Nova splošna dohodnina prirejena je progresivno. Najmanjši in mali dohodki — do 600 gld. — ostanejo prosti davka, ki je jako nizek, za srednje potem pa tem bolj narašča, na čim večje dohodke se naklada: do 1000 gld. = 1%, do 3000 gld. = 2%, pri 10.000 gld. = 3%, 100.000 gld. = 4%, nad 100.000 gld. = 5%. Po novem zakonu bodo torej najmanjši in mali davkoplačevalci ne le dohodnine prosti, ampak se jim bo dosedanji davek znižal za 12½ — 25%; srednji bodo večinoma plačevali dohodnino, katera pa je za njih dohodke še tako nizka, da jo bodo davčni odpustki zdatno presegali, zlasti vsled tega, ker se dolgovi

odštevajo od dohodkov, ter bodo čisti dohodki celo nezadolženih dohodninarjev še-le od 3500 gld. višje vsled dohodnine neznatno več plačevali nego doslej; večji in največji pa ne bodo dobili odpustkov, pa večje in največje dohodnine plačevali in ž njimi, kakor rečeno, donašali, s čemur se bo zmanjševal davek manjših in najmanjših davkoplačevalcev. Čim večji pa bodo doneski splošne dohodnine, tem večja bo še nadaljna olajšava, ker je dohodnina določena tudi za prepustke na dežele, katere bodo za toliko manj doklad pobirale. Ti prepustki določeni so izprva na 3 milijone. Ako pa bo dohodnina nesla nad odpustke in izprva določene skupne prepustke, dobile bodo dežele od prebitka še $\frac{1}{3}$, $\frac{2}{3}$ pa ostaneta državi, ki začasno iz davčne preosnove ne zahteva, kakor se je doslej pri vsakem novem davčnem zakonu godilo, da bi se državni dohodki povišali, marveč se zadosti, da ji ostane, kolikor bi neposredni osebni davki donašali po dosedanjih zakonih. Nastopila se je s tem pot, da se polagoma vedno bolj znižajo ne le pridobnine, ampak s pomočjo prepustkov tudi samoupravne doklade; in gotovo uresniči se tudi pri nas, kar se je že posrečilo Prusiji, da se, ako ne vsi, vsaj realni neposredni davki samoupravam prepuste ter s tem odpravi nezdravo gospodarstvo z dokladami

Z načelom, da se dohodnina večjih in največjih davkoplačevalcev uporabi za zljajšanje manjših in najmanjših, ujema se tudi zakonita določba, da se prepustki na dežele razdele po razmerji njih realnih davkov. Dežele, kjer je obrtnija in trgovina najbolj razvita, so gotovo najimovitejše, te bodo gotovo tudi največ dohodnine donašale, in sicer več ali manj v istem razmerji, kakor skladajo dosedanje osebne davke. Iste dežele pa nosijo navadno manj realnih nego osebnih davkov, in nasprotno dežele, katerih obrtnost je manj razvita, več realnih nego osebnih, ter so navadno tudi manj imovite. Največ osebnih davkov dajo Nižjeavstrijska, Češka, Moravska in Šlezija, skupaj blizu 80%, realnih pa le 65%. Ako bi se za razdelitev vzeli osebni davki za podlago, bi le-te najbogateje naše kronovine zopet največji del dobile, kar bi se pa ne ujemalo z navedenim načelom, katero naj dosledno kakor za posamnike velja tudi za dežele kot skupine davkoplačevalcev.

Kar zadeva priredbo splošne osebne dohodnine, katera ni nov davek vrh sedanjih davkov, marveč, kakor sem razložil v

uvodu tega poglavja, poleg njih, sme se reči, da je to čista dohodnina, ki bo obsegala vse dohodke sploh in posebno vse čiste dohodke ene in iste osebe.

Po §-u 153. plačajo naj dohodnino vsi avstrijski državljani od vseh svojih dohodkov, ako bivajo v državi, sicer pa le od onih, katere prejemajo iz naše državne polovice; inozemci pa, ki bivajo v državi ali se tu radi dobitka nad eno leto mude, od vseh dohodkov, katere v naših deželah pridobe ali semkaj dobivajo (ako zadnji niso že drugje z enakim davkom obloženi) sicer pa, ako sploh na kak način iz naše države prejemajo stalne gotove dohodke. Kakor razvidno, ravna se dohodnina poglavitno po osebnih lastnostih (ali je kdo državljan ali pa inozemec), v drugi vrsti še-le odločuje imetje. Od dohodnine izvzeti pa so, po osebnosti: cesar in člani cesarske hiše (gledé apanaž) — po načelu eksteritorijalnosti inozemski zastopniki — in po posebnih državnih pogodbah ali po mejnarodnem pravu sploh tega davka oproščeni. Nadaljne izjeme zadevajo vojaštvo brez pravnega temelja in so le zastarel privilegij.

Najzanimiveje so določbe §-a 155., da dohodki do 600 gl. ostanejo dohodnine prosti, §-ov 157. in 173. o skupnem gospodarstvu ter §-a 174. o znižanji dohodnine ob izvanrednih slučajih. Kar najprej zadeva najnižje davka proste obstanke (Existenzminimum), za katere se je dosedanja svota 630 gl. pač na 600 gl. znižala, mora se priznati, da ta določba zadošča ne le v primeri z enakimi določbami drugih držav, ampak tudi sama na sebi zahtevam, da se dovolj ozira na res obzirnosti vredne obstanke. Pač § 157. ta znesek zniža, ker naj se dohodkom gospodarja (Haushaltungsvorstand) dohodki obiteljskih udov prištevajo, ako se le-ti za skupno gospodarstvo rabijo, izvzemši torej dohodke zakonskega druga, ki ne živi s svojim soprogom v skupnem gospodarstvu, in pa ne več v oskrbi gospodarja živečih članov, kateri dohodki se pri dotičnikih zase obdačijo.

Določba tega §-a je pač nova, vendar vtemeljena po dejanskih razmerah. Družina, katere člani s svojimi dohodki prispevajo k skupnemu gospodarstvu, je gospodarstvena jednota, njih skupni dohodki so kakor dohodki ene osebe (gospodarja), ki se ž njimi kakor gospodarstveno tako tudi davčno ojači. To je prav naravna posledica zakonskega življenja, ki tudi tedaj

velja, ako — zakonska vsak svoje premoženje zase oskrbujeta, ker vedno vsak po svojem prispeva k skupnim potrebščinam skupnega gospodarstva (za hrano, stanovanje, vzgojo otrok itd.) Ta § naj zapreči velike krivice, ki bi se brez te določbe godile. V malih in srednjih slojih zgodi se le redko, da soproga vsak zase ohranita oskrbo svojega premoženja, torej bi bilo posebno obdačenje vsacega soproga le višjim imovitejšim krogom v prid in bi se isti, ako si sami razcepljeno gospodarstvo določajo, neprimerno manj obkladali. Pa vzemimo navadne razmere, da namreč vsa družina skupno služi in nabira. Od dveh soprogov naj eden služi 500 gld., drugi 400 gld.; ako se vsacega posebej upošteva, ostaneta oba davka prosta, ko imata skupno 900 gld., kar za take razmere gotovo ni tako malo. V drugem slučaju naj služi samo mož, a le 650 gld. ter ima ženo in dva otroka; ta pa mora od svojih manjših dohodkov davek plačati in enacih krivičnih slučajev bi bilo toliko, da se more § 157. le odobravati; vender pa se v prvem in enakem slučaju ne bode vedno obdačilo vseh 900 gld., kajti § 173. dopušča pri dohodkih do 2000 gld., da se od skupnih dohodkov za vsacega člana, ki svoje dohodke sklada za skupno gospodarstvo, odšteje 250 gld., ali kolikor isti manj znašajo.

Na drugo stran zakon zopet davka prosto mero zviša, ker naj se po istem §-u 173. pri dohodkih do 2000 gld., ako ima gospodar razun soproge še za več kakor 2 člana brez samostojnih (svojih) dohodkov skrbeti, za vsacega teh članov od gospodarjevih dohodkov $\frac{1}{30}$ odbije. Ta paragraf je namenjen za velike rodbine, katerih člani ne morejo sami se preskrbovati, ki torej delajo gospodarju (očetu) stroške in vsled tega slabe njegovo davčno moč. Zakon te prepogoste razmere primerno upošteva, ter dovoljuje, da se za male dohodke itak nizka dohodnina še bolj zniža, da v gotovih slučajih popolnem odpade in davka prosta mera celo do 1000 gld. znaša.

Še nadaljne olajšave pri dohodkih do 5000 gld. dovoljuje § 174. Ako je kdo izvanredno obložen s preskrbo in vzgojo otrok ali ubožnih sorodnikov, ali vsled trajnih bolezni, posebnih nezgod in dolgov, sme se dohodninarjem najnižjih treh davčnih postavk davek popolnem odpustiti, sicer pa za tri stopinje znižati.

Te določbe so dobre ter se ujemajo z načelom osebne splošne dohodnine, katera naj upošteva osebne razmere; ujemajo se tudi s pojmom o čistih dohodkih, katerih zakon ne definuje, marveč se v §-u 259. omeji na to, da našteva, kaj spada mej dohodke: namreč svota vseh prejemkov v denarjih ali denarni vrednosti všteti vrednost lastnega (v svoji hiši ali sicer prostega) stanovanja, kakor tudi v svojem gospodarstvu porabljenih svojih pridelkov in drugih slučajnih prirodnih dohodkov, odbivši stroške, da se ti dohodki pridobe, zagotove in ohranijo, in dolžne obresti od obrtnih in zasobnih dolgov, ki dohodke trajno zmanjšujejo. O dohodkih obravnavajo še nadaljni §-i 160.—171., ki pojasnjujejo posamne vrste dohodkov in se strinjajo s splošno določbo §-a 149., po katerem naj torej vsakdo od vsih čistih dohodkov plačuje davek, kakor ga odmerja § 172.

Davčna mera je, kakor omenjeno, pogresivna. Dohodki so razrejeni po stopinjah, ki se dvigajo od 1. stopinje = 600 gld. najprej po 25 gold., od 5. po 50 gold., od 10. po 100 gold., od 20. po 200 gold., potem po 300, 400, 500, 1000, 2000 in 5000 gld.; dohodnina pa začne pri 600 gld. z 0,6%, ter narašča po 40 kr. do 1% od 1000 gld. (10. stopinja); potem po 80 kr., 1—5 gld., do 2% od 3000 gld. (25. stopinja), nadalje po 6—19 gld. do 3% od 10.000 gld. (41. stopinja), do 4% od 105.000 gld., nad to svoto pa znaša 5%. Da davčna stopnica jenja s 5% za vse dohodke nad 105.000 gld., za katere torej davek gotovo ni posebno visok, vtemeljuje z vlado, katera je le 4% kot najvišjo stopinjo predlagala, soglasno tudi davčni odsek tako, da taki dohodki navadno že visoke pridobnine plačujejo, zlasti pa s tem, da se prav toliki dohodki prelahko prikrivajo, temu pa je treba na vsak način v okom priti, da se zmerni odstotek nastavi in davek oprosti vseh doklad, katere, kakor znano, davke podvoje in še več povišajo. Škušnje z dosedanjo dohodnino kažejo, kako vpravičeni so ti pomisleki. Treba tudi pomisliti, da se ta davek še le na novo uvede, ter da je občinstvo preveč se privadilo davku se odtegovati s prikrivanjem. Ta dejanska okolnost rodila je tudi cenitne komisije (§ 177.). Ako se hoče zakon, kakor je nameravan, splošno in pravično izvesti, treba davčni upravi dati sredstva, da bode ista tudi vse dohodke zamogla zaslediti, kar pa je mogoče le s pomočjo občinstva samega. Zato snuje

zakon za politične okraje in mesta nad 10.000 duš okrajne, oziroma krajne cenitne komisije, katerih člane bodo na polovico volili prebivalci cenitnega okraja, drugo polovico in predsednika pa bo imenoval finančni minister, ki bo tudi določil skupno število vseh članov z ozirom na važnost okraja in število njegovih dohodninarjev — vse za 4 leta. Volilci zvrste se v 3 volilne zборе po visokosti svoje letne davščine, katere skupina se na tri enake dele razdeli, tako da spadajo dohodninarji zgornje tretjine v I., srednje v II., in spodnje v III. zbor; ako pa je v cenitnem okraju manj kakor 42 volilcev, razvrste se samo na dva zbora. Vsak zbor voli enako število članov svoje cenitne komisije. Ta razdelitev volilcev, kakor pri pridobnini v 4 razrede, ima namen, da zabrani prevlado manjših ali večjih davkoplačevalcev, katero bi eni ali drugi utegnili dobiti, ako bi vsi skupno volili. Da pa bode vsak mogel vdeležiti se volitve, vršila se bo z uradnimi glasovnicami, katere se bodo ali osebno oddale, pa tudi lahko po pošti doposlale, ter bode izvoljen, kdor bo imel relativno večino glasov, pri enacem številu pa bo odločil žreb.

Za vsako deželo obstojala bo posebna prizivna komisija, katere člane bode zopet na polovico deželni zbor volil, drugo polovico in predsednika pa bo imenoval finančni minister, ki bo tudi tih število po važnosti določil. Prizivna komisija bo kot druga in zadnja instanca reševala pritožbe zoper odmero cenitnih komisij.

Te komisije naj razpravljajo o dohodkih dohodninarjev ter njih napovedi pretresavajo in poizvedujejo vse dohodke vsacega davkoplačevalca; one bodo torej na eno stran preprečevale, da bi se kdo davku odtegoval, ker bodo večinoma enakovrstni dohodkarji o svojcih razpravljali in obravnavali. Pa še druga kontrola je dana občinstvu: o cenitnih izidih sestavijo se cenitni registri, kateri kažejo dognane obdačene dohodke dohodninarjev vsega cenitnega okraja ter naj bodo 14 dni v razgled na razpolago, tako da se vsakdo lahko prepriča — so-li dohodki enega ali drugega prav dognani.

Temu namenu služijo sploh §-i 199. — 209. Davčno postopanje vršilo se bo na podlagi dohodninskih napovedi. Davčna oblastva bodo v to svrho po dogovoru z zaupnimi možmi, katere bo pri nas imenoval deželni odbor, sestavljala zapisnike gledé vsih

prebivalcev dotičnega okraja, o katerih bodo sodili, da so dohodnini podvrženi. Vsi taki bodo vsako leto polagali napovedi o vsih svojih dohodkih, katere bo davčno oblastvo pregledovalo in, ako treba, o njih resničnosti zaslišavalo izvedence in druge dopovednike (Auskunftspersonen). Komisija bo potem, ako ji od davčnega oblastva podano gradivo ne bo zadostovalo, ako ji namreč napovedi in poizvedbe ne bodo dovolj natančne ali resnične, zaslišavala ali napovednika ali omenjene osebe in sicer, ako treba, pod prisego, kakoršno zaslišanje sme tudi napovednik zahtevati ter naj prepreči, da bi davčnemu odmerilu bilo za podlago kaka lahkomiselna ali celo zlobna neresnična izpoved, za katere določa zelo stroge kazni zadnje poglavje tega zakona.

Priznati se mora, da je načrt s temi določbami pravo pogodil, ker vpeljuje občinstvo v davčno postopanje in sicer, da bo občinstvo ne-le svoje zastopnike v davčne komisije prosto volilo, marveč tudi imelo možnost prepričati se, ali se je povsem pravično postopalo, in če ne, pa nepravičnostim odpomoči s tem, da jih davčnim oblastvom naznani in le-tem sploh kar v ta namen potrebnih podatkov preskrbi. Občinstvo odmerjalo si bo tako rekoč samo davek.

Z dohodnino spojila se je tudi plačnina (Besoldungssteuer) od višjih plač, namreč od 3200 gld. naprej, ki znaša do 4000 = 0.4 %, do 4500 = 0.8 %, do 5000 = 1.2 %, do 6000 = 1.6 %, do 7000 = 2 %, potem narašča do 6 % od 15.000 in več. Ta davek ni nov, marveč prenarajena dosedanja dohodnina II. razreda.

Kakor jo prireja novi zakon, pa plačnina ni niti pridobnina, niti prava dohodnina. Pridobnina ni za to, ker se ne naklada na povprečne srednje dohodke, marveč zajema vso plačo — sicer pa posebne pridobitnine od plač niti treba ni: tak davek je le davčen nadomestek, kjer se ne more pravi davek dotičnemu pridobitku povsem prikladno naložiti in se mora davčna uprava pomagati oziroma zadostiti z davkom na povprečno verjetno pridobitno zmožnost, kakor so naše pridobnine sploh. Pa tudi prava dohodnina ni ta plačnina, ker le eno vrsto dohodkov obklada, pa se ne ozira na osebne razmere, oziroma na porabo teh dohodkov za izdatke, ki so potrebni, da se te dohodke pridobi, ohrani in zagotovi. Vpravičiti se pač da plačnina z ozirom na to, da so — vsaj načelno — vsi dohodki razun splošne osebne do-

hodnine obdačeni s posebno pridobnino, da bi torej naša zistema neposrednih davkov brez plačnine bila nepopolna, ker bi plače kot dohodki iz osebnega poslovanja plačevale le nizko splošno dohodnino. No to bi pač ne bil tolik pogrešek, pač večji tiči v III. poglavji o rentnini, katera se bo le od malega dela nji podvrženih dohodkov plačevala. kateri del toliko presega s plačnino osrečenih plač nad 3200 gld. Vender pa misel, plače posebej obdačiti vrh dohodnine, ni tako napačna; da se namreč za dohodke iz plač določi nekak pribitek na dohodnino, ako namreč splošni dohodki ene osebe, dosežejo gotovo svoto, da naj se za plačo, zapopadeno v teh splošnih dohodkih, dohodnina poviša za gotov odstotek: za te dohodke pa bi morale veljati določbe o splošni dohodnini gledé odbitkov. Enako naj bi se tudi za rentne dohodke dohodnina povišala za primeren in sicer za višji odstotek nego pri plačah, ker je njih prejemnik gotovo (ali vsaj splošno) davčno močnejši, radi česar bi tudi povišek na rente že pri nižjih dohodkih smel pričeti.

Dobra pa je določba, da male in srednje plače ostanejo plačnine proste. Pač se je, kakor že omenjeno, dohodnine prosti z nesek od 630 gld. skrčil na 600 gld., vender pa do 3000 gld. dohodkov razloček mej dosedanjo dohodnino II. razreda in novo splošno ne bo poseben, večinoma bode se plačalo manj; od 3200 do 9000 gld. bodeta plačnina in osebna dohodnina skup skoro enaki sedanjemu davku, od višjih plač pa vedno manjše.

Omenil sem, da se bodo doneski splošne osebne dohodnine uporabljali zlasti za znižanje pridobnin, nadalje za prepustke za dežele, državi pa naj ostane, kar bi dobivala po dosedanjih davčnih zakonih.

Kar zadeva odpustke na pridobninah, nastane težavno vprašanje, kako naj se iste razdele, da se vsaka razmerno zniža, ker naj se nerazmernosti mej raznimi pridobninami odpravijo ali kolikor mogoče zravnaajo, s časom pa, ker se pričakuje, da bode splošna dohodnina vedno več nesla, sploh davčni odstotek popravi.

Za rešitev tega prašanja treba primerjati visokost posamnih davkov. Zemljarina znaša 22·7 % katastralnega čistega doneska; najmarina v večjih mestih 22·6 % cele najemščine, po deželi pa 14 % in z zadnjo (najemarino po deželi) skoro v eni vrsti

stoji hišnorazredni davek od poslopij, katere lastniki po deželi sami rabijo; pridobnina pa, katere kontingent predstavlja sedanjo pridobnino in dohodnino, nominalno znaša povprek 10% vseh dohodkov, dejansko pa pač, vsaj splošno ne nad 3·12%, vendar pa se tu obdači večinoma sad osebne truda (kapitalistična podjetja spadajo v posebno pridobnino, katera je izrecno izključena iz odpustkov kakor tudi prvi razred splošnih pridobnarjev), torej nefundirani pridobitek, ko zemljarina tržno ceno osebne truda kmetovalčevega ne obsega, marveč je le-ta od zemljiških doneskov odštet.

Še drug moment pride v poštev: realni davki so tako združeni s svojim predmetom, da se na njegovo prometno vrednost zvrčajo ter se njegova cena po njih ravna, oziroma razmerno znižava, ko se osebne davke kakor pridobnino le deloma zamore zvrčati na druge.

Res visoka je najmarina, čuti pa to breme ne hišni lastnik, ki naj jo plača, nego najemnik, ker se mu, večinoma vsaj, najemščina za toliko poviša, kolikor znaša od nje davek z dokladi vred, ali pa jo mora za lastnika vrh najemščine plačati.

Ako se vse te okolnosti pretehta, pride se do zaključka, da sta realna davka več ali manj razmerno enako visoka, da pa je pridobnina še veliko težje breme, ker zajema osebni pridobitek. Vlada je torej tudi predlagala, da se na pridobnini odpusti dvakrat toliko, kakor na realnih davkih. Davčni odsek poslanske zbornice je to določbo popravil, da je določil gotove odstotke, namreč za realne davke 10%, za pridobnino pa 20% vse letne davščine ter le-teh 20% takoj od kontingenta odbil, nadalje pa sklenil, naj se, ako bo dohodnina zadostovala še 5% na zemljarini in pridobnini in 2½% na najmarini odpiše, oziroma odpusti. Mislim da je davčni odsek za zemljiške posestnike predarežljiv, ker je stavi v eno vrsto z obrtniki. Posebno pa ne ugaja dotične določbe uvedbeni zakon, ker podeljuje vsim posestnikom enake odpustke. Ako se pri obrtnikih dela razloček, da največji odpustkov sploh ne dobe, II. III. in IV. razred pa regresivno vedno več, zakaj se regresija ni uvedla tudi pri realnih davkih? Odgovor dal je nek poročevalec davčnega odseka, da so te določbe — kompromis. To se vidi, in očitanje, da zakon kapitalistično diši, ni tako nepravilno. Vsa zemljarina znaša

37,735.000 gld.: okroglih $8\frac{1}{2}$ milijonov plača 3.810 veleposestnikov, ki dobe skup blizu eden milijon odpustkov, ogromno število družih posestnikov 4,373.000 — pa $2\frac{3}{4}$ milijona! Do 5 gld. zemljarine plača 3,317.000 posestnikov, do 50 gld. 841.460, do 200 gld. 109.240, do 500 gld. 6.689 in prvih 3.810 plača nad 500 gld. vsak. Mislim da posestnik, ki plačuje rednega zemljiškega davka nad 200 gld., ni več potreben, da ga država podpira ter temu in višjim lepe zneske odpušča. Res je, da bodo veliki posestniki plačevali osebno dohodnino, a dohodnina bi še le pri 4000 gld. čistega katastralnega doneska ali 908 gld. zemljarine toliko znašala kolikor odpustek 10%; ako pa bo odpustek 15% dosegel, dojde ga dohodnina še-le pri zemljarini 7.264 gld. Enaka se bo godila gledé hišnih posestnikov. Želeti bi bilo, da se ta članek zakona spremeni in določi enaka razdelitev kakor za odpustke na pridobnini za odpustke sploh: s tem bi se odpravil 4. načelni pogrešek vsega zakona, ki pa ima sicer marsikaj dobrega v sebi ter pomenja velik napredek davčne zakonodaje.

Da se zakon izvrši, ne zadostuje, da je dobro prirejen, treba marveč tudi priskrbeti, da se bo spoštoval, da bodo davkoplačevalci storili svojo dolžnost, za kar pa so — če sploh kje, pač gotovo tukaj — neizogibne kazenske določbe, katerim je odmenjeno V. poglavje novega davčnega zakona.

Proti davčnim zakonom ravna se najbolj v tem oziru, da kdo skuša ali sam odtegniti se davku sploh ali deloma, ali pa da drugemu pomaga k temu; druge vrste prestopki pa se gode iz malomarnosti in upornosti, ako namreč kdo uradnim ukazom v davčnih rečeh sploh ali pravočasno ne ustreže, ali pa da se uradnim osobam ustavlja ter zavira kak uraden čin. Davčni prikrajški so zopet dvojni, davčne prevare in davčne zatajbe. Pri obeh ima dotičnik namen, da se davku odtegne ter ga povsem ali deloma prikrajša; zakrivi pa prevaro, če vedoma neresnično napoved v ta namen napravi, ko pa je zatajba le zamuda zakonite napovedi ali zakonitega naznanila čez zakoniti obrok. Zgodi se eno in drugo ali namenoma ali pa brez slabega namena in sicer ne le od strani davkoplačevalca samega, oziroma zanj od njegovega oblastnika, ampak tudi od tretjih oseb, kakor

od gospodarja gledé njegovih najemnikov in služabnikov, zlasti od izvedencev in dopovednikov, katere davčno oblastvo zasliši v davčnih zadevah. Huji prestopok je seveda prevara kot dejanje nego zatajba kot zamuda; pri obeh pa je zopet odločilno, ali se zgodi vedoma ali namenoma, ali pa z enim ali z drugim momentom ali pa brez vednosti in brez namena. Po tem razločku tudi zakon višje kaznuje prevaro, na katero se nalaga kazen 3- do 9kratnega davka, ki se je prikrajšal, in ako se ta znesek ne da natanko dognati, globa do 2000 gld.; zatajba pa se kaznuje z 2- do 6kratnim prikrajšanim davkom, oziroma do 1000 gld.; ako pa se je prestopok vršil brez namena davčnega prikrška, nalaga se za prevaro globa do 50 gld., za zatajbo do 20 gld. S prevaro v zvezi je vedno napačna napoved izvedencev in dopovednikov, ako se z njo samo ob sebi davek krši ali pa pomaga kršiti, kar se kaznuje s zaporom od 1 do 2 mesecev ali z globo 5—300 gld.

Posebne prestopke naštevata §a 246. in 249., ki naj zagotovita pravilno poslovanje davčnih komisij ter določata posebne kazni za to, ako člani katere davčne komisije dolžno tajnost gledé vsih v ti lastnosti izvedenih obrtnih, imovinskih in dohodninskih razmer davkoplačevalcev prelomijo — ali pa se brez tehtnega vzroka branijo prevzeti posel v komisijah ali če brez vzroka izostajajo iz komisije.

Kar zadeva davčno-kazensko postopanje, naglašati je tudi v tem napredek. Prestopki, ki niso toliko zoper davčni zakon, nego že bolj javni — kakor vedno neresnične napovedi izvedencev (§ 248.) — odkazani so sodnijam. Davčno oblastvo ne bo smelo sodbe izreči, ako ni bila stranka zaslišana in ako se jej ni dalo na znanje vse gradivo davčne preiskave; tudi ima pred obsodbo 14 dni časa, da se ustmeno ali pismeno zagovarja, predno se ga obsodi. Obsodba mora navesti dokaze, na katere se opira; opirati pa se sme le na take, katere se je tožencu dalo na znanje. Vender pa ostane postopanje enostransko, inkvizitorično, brez dokaznih pravil: davčni nadzornik bo po svoji presodnosti preiskavo vodil in sodil. Stranka bo pač slišala za tožne podatke, nima pa pravice sama na vpravičevalne priče ali spise se sklicavati, ali pustiti se zastopati po odvetniku;

tudi obravnave ne bodo javne, kar bi pač vsaj boljši vtis napravilo in ob enem več ali nanj vplivalo na občinstvo.

Novost in napredek pa je, da bodeta vsaj dva člana razsodnega senata II. instance odposlanca nadsodišča oziroma deželnega sodišča.

Nova in tudi dobra je določba §-a 245., da kaznivost mine, ako prestopnik svojo napoved popravi ali popolni, oziroma predloži, predno se je od oblasti pozval.

Zastara pa kaznivost davčne prevare in zatajbe v 5 letih; kazni radi nerednosti ali nemarnosti zastarajo v 6 mesecih, za javne sodnijam odkazane prestopke pa po kazenskem pravu.

Ako se primerja določbe tega poglavja s sedanjim davčno-kazenskim pravom, vidi se, da davčna uprava tudi na tem potu napreduje, da se ozira na subjektivni moment — kakor ne doslej — in da tudi toženca kolikor toliko brani in varuje, ker važneje prestopke prepušča sodnji, za svoje razsodbe pa zahteva vtemeljitev z dokazi, konečno, da v drugi instanci sodijo tudi pravi sodniki. Pri razpravi poslanske zbornice o tem poglavju sprožila, se je tudi misel, da naj se davčno-kazenske preiskave sploh odstopijo sodnijam, češ da so te nepristranske, česar se od finančnih uradnikov ne more pričakovati. Ta misel je pač le deloma vpravičena in bolj izrodek bojzljivosti; hira pa na nemožnosti svoje izvršitve, ker skoro ni mogoče, da bo sodniški uradnik znal davčne zakone tako dobro, da bi zanesljivo sodil.

Predlagalo se je tudi, da naj se uvedo javna sodišča, v katerih bodo glasovali in sodili davkoplačevalci — kar pa je utopična zahteva, kajti naše občinstvo še nima davčne vesti, se sploh ne zaveda, da nepošteno ravna, ako v dohodninski napovedi očitne laži namesto prisege podpiše. Po mojem mnenju smemo s tem, kar se nam tu podaja, biti zadovoljni, poštenemu pa se sploh niti najbolj fiskaličnega nadzornika ni bati.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

Izvršilne prodaje vrednotnic, katere so vikulovane na korist erarju kot služabna varščina, ne ovira noben zakonit zadržek. Po taki izvršilni prodaji se pa v nikakoršnjem oziru ne spremane kavcijska vez in iz nje za erar izvirajoče pravice, torej se tudi ne odkažejo vsled te izvršilne prodaje omenjene pravice erarja na doseženo izkupilo in obdrži erar posebno pravico, da povzroči plačilo svojih eventualnih povračilnih tirjatev iz dotičnih vinkulovanih vrednotnic v zmislu obstoječih predpisov po administracijski poti.

(Iz knjige judikatov c. kr. najvišjega sodišča št. 131: pleniss. sklep z dne 15. oktobra 1895, št. 36.)

C. kr. pravosodno ministerstvo naprosilo je z dopisom z dne 2. julija 1895, št. 11211 predsedništvo najvišjega sodišča, naj predloži popolnemu senatu pravno prašanje v razsojo, ako se more premeniti pravica nastala za erar vsled vinkulacije obligacije kot služabna varščina in s tem dana mu možnost, da se poplača povračilne tirjatve administrativnim potom, po drugih pravnih opravilih in po eksekucijskih korakih.

Predsedništvo najvišjega sodišča odredilo je, da se o tem prašanji posvetuje v najpopolnišem senatu, kateri je sklenil, da se vpiše v knjigo judikatov na čelu navedeni pravni rek in to temeljem sledečih razmotrivanj:

Bistvo služabne varščine državnih uradnikov urejuje se posebno po sledečih zakonitih določilih:

I. po dekretu dvorne komore z dne 10. januarija 1828, št. 6., zv. 55. z. j. z., kateri izreka, da služabne varščine uradnikov ne jamčijo samo za pravilnost posameznih služabnih dejanj ali kake določene njih vrste, ampak za vse tirjatve erarja, katere nastanejo iz razmerja javne službe in vsega delovanja uradnikov, in da se torej porabljajo v pokritje vseh teh tirjatev po obstoječih posebnih predpisih, da pa nasprotno, kar se tiče onih tirjatev državne uprave proti svojim uradnikom, katere izhajajo iz zgolj zasebnopravnih naslovov, kakor so: predplačila plače, tirjatve iz pogodb itd., se

zneski služabne varščine ne morejo pridrževati v njih pokritje, in ne pristojta erarju v tem oziru nobena druga pravica kakor na vsaktero drugo lastnino uradnikovo;

2. po dekretu dvorne komore z dne 3. januarija 1842, oziroma po dekretu dvorne pisarne z dne 6. februvarija 1842, št. 583. z. j. z., po katerem v realizovanje varščin, katere so vložili državni in zakladni uradniki, mestni in stanovski uradniki in katere obstoje v javnih zakladnih obligacijah ali v vlogah pri državnem razdolžnem zakladu, kader je uradnikova dolžnost popraviti škodo izrečena po administrativni odločbi, proti koji ni več pritožbe, ni treba še daljnega rzsodila sodnega oblastva, ampak se prodaja odredi brez daljšega odlašanja po dekretu dvorne komore z dne 15. avgusta 1820, ali po različnosti slučajev, na drug primeren način in se mora vedno ozirati na druge lastninske in zastavne pravice, katere se morda drže obligacije.

Iz teh določil izhaja, da je služabna varščina državnih uradnikov naprava javnega prava, da naj traja po njej ustanovljeno pravno razmerje po namenu zakonodavca toliko časa, dokler traja ono uradnikovo razmerje, za katero se je vložila varščina, in da bi torej prejšnja motitev ali dovršitev tega pravnega razmerja, koje bi povzročil tuj vpliv, popolnoma bila proti namenu zakonodavčevem in proti očividnemu smotru pravne naprave, kateri nepogojno zahtevajo javni oziri, in to posebno radi tega, ker ne gre pri služabni varščini za zavarovanje države za že obstoječe tirjatve, katere se vsak čas lahko vgotove, temveč za zavarovanje za morebitne bodoče tirjatve, katere bi lahko nastale do konca onega služabnega razmerja.

Kavcijska vez, katera se drži gotovih javnih obligacij, vidi se torej kot obremenilo teh vrednotnic, katero spada na polje javnega prava in katero se, ako je enkrat ustanovljeno veljavno in neizpodbojno, po poznejših pravnih opravilih zasebnikov v nobenem oziru ne more odpraviti ali omejiti.

Ta zaključek velja ob sebi umevno in posebno za slučaj, ako se obligacije, katere se obremene s kavcijsko vezjo, po zmislu dekreta dvorne komore z dne 27. decembra 1791, št. 973., zv. IV. z. j. z. oziroma ukaza finančnega ministerstva z dne 4. decembra 1861, št. 61977, št. 54. drž. zak. v to svrhu vinkulujejo in s tem povzročijo,

da se morejo bremena, katera se jih drže, tudi zunajno in za vsako tretjo osebo razvidno spoznati.

Jasno je, da obstoj te kavcijske vezi in potreba, da se na vsak način vzdrže, morata imeti kot posledico, da je promet s takimi obligacijami v gotovem oziru omejen; vendar vidi se, da se gre predaleč, ako bi se hotelo iz tega sklepati, da so take obligacije, dokler ne neha z njimi spojena kavcijska vez, sploh prometu izvzete, posebno ker se morajo take prometne omejitve, ker primanjkuje takošne izrecne zakonite določbe, gotovo reducirati na najmanjšo mero, katera odgovarja smotru javnih ozirov, kateri se hočejo s tem varovati. Da se pa morejo vinkulovane državne zadolžnice prodajati in podedovati, da so torej predmet prometu in da se morejo torej do njih — ob sebi umevno ne krateč zaveze in njenega smotra — pridobivati zasebne pravice, pripoznata izrecno točki 2. in 8. ukaza finančnega ministerstva z dne 15. februarija 1860, št. 41. drž. zak. gledé postopka pri prepisih in devinkulacijah državnih zadolžnic, vsled česar je vpravičen sklep, da se morejo take obligacije, kakor prostovoljno, prodajati tudi izvršilnim potom, vendar da se popolnoma vzdrži ž njimi spojena kavcijska vez, katera se na nobeno stran ne sme rušiti in torej ob sebi umevno tudi brez posledice, da bi se odkazovale iz kavcijske vezi za erar izvirajoče pravice na izkupilo. Pravni naslednik prvotnega lastnika in položnika kavcije bodisi dedič, volilojemnik, cesijonar ali zdražitelj, stopi natančno v vse one pravice, katere je imel prvotni lastnik in položnik kavcije do obligacij, ki so bile odmenjene kot služabna varščina, ne da bi pridobil kake nove pravice do erarja; zadovoljen mora torej biti s tem, ako se erar gledé svojih povračilnih tirjatev administrativnim potom poplača iz obligacij in ima samo pravico, da se mu izroči ono, kar preostaja od izkupila za obligacije, doseženega administrativnim potom, potem ko je erar popolnoma poplačan.

Ne dalo bi se torej združiti s predstoječimi razmotrivanji, ako bi se pravica erarja iz kavcije kot zastava v slučajih sodne izvršilne prodaje odkazala na izkupilo, ker predmet prodaje je samo obligacija, katera je obremenjena s kavcijsko vezjo na korist erarju; kavcijska vez sama in iz nje za erar sledeče pravice se niti najmanj ne izpremene.

Ni torej vtemeljena bojazen, da bi bil primoran erar v slučaju izvršilne prodaje, pri dražbi tudi dražiti, ker se prodaja pravice erarja, vštevši pravico do poplačila administrativnim na noben način ne dotika.

Iz teh razlogov vidi se na čelu navedeni, skleneni pravni rek vtemeljen.

Kazensko pravo.

Pravna dobrotā §-a 359., alin 4. k. p. r. ne pristojā obtožencu takrat, kader se je vsled ponove priklopilo kaznivemu dejanju prvotne obtožbe vsled novih poizvedeb še kako drugo.

Z rabsodbo deželnega sodišča v Ljubljani z dne 18. septembra 1894, št. 9440 bil je Primož K. krivim spoznan hudodelstva goljufije po §-ih 197. in 199. lit. a) kaz. zak., storjenega s tem, da je necega dne po 23. maju 1894. l., katerega dne se je bil podrl pri zidanji Barletovega hleva stavbinski oder, prišel v Šuštarjevo hišo, kjer je ležal poškodovani Janez Korošec, in tega nagovarjal, rekoč: „Če se bo zaradi odra začela kaka preiskava, in če boš ti o tem pri sodnji zaslišān, nikar ne povej, da se je oder podrl; reci, da si na tleh obdeloval kamen, da se je ta kamen na-te zvalil in ti nogo zmečkal“; — ter obsojen v zmyslu §-a 202. k. z. z uporabo §-a 55. k. z. na 2 meseca ječe.

Takoj, ko je postala ta rabsodba pravomočna, vložil je Primož K. prošnjo za obnovo kazenskega postopanja, koja se je pa na podlagi dovršenih poizvedeb z ozirom na § 353. k. p. r. zavrgla.

Vsled pritožbe proti dotičnemu sklepu je pa višje deželno sodišče v Gradci z odločbo z dne 19. decembra 1894, št. 12.301 predrugačilo odlok prvega sodišča ter obnovo dopustilo.

Vsled vnovič začetih poizvedeb je državno pravdnštvo obtožbo raztegnilo in je deželno sodišče v Ljubljani z rabsodbo z dne 16. maja 1895, št. 4803 pri novi glavni razpravi spoznalo, da je Primož K. kriv hudodelstva goljufije po §-ih 5., 197. in 199. lit. a) k. z. kot sokrivec, ter po §-ih 197. in 199. lit. a) k. z. kot neposredni storilec s tem, da je po 23. majniku 1894. l., katerega dne se je bil pri zidanji Barletovega hleva na Pšati stavbenski oder podrl, večkrat prišel v hišo Jere Zevnik, kjer je ležal poškodovani Janez Korošec, in le-tega nagovarjal, rekoč: „Če bi ta reč kam

naprej prišla, nikar ne povej, da se je oder podrl, ampak reci, da si na tleh obračal skalo s kolom, da je pa kol izpodletel in ti nogo zlomil“, — vsled česar je potem Janez Korošec dne 13. julija 1894. l. od preiskovalnega sodnika kot priča zaslišan krivo izpovedal, da je dne 23. majnika 1894. l. na tleh kamen obsekoval in, ko ga je s kolom hotel prevrniti na drugo stran, mu je noga prišla pod kamen ter mu jo je zlomil, in dalje s tem, da je dne 30. jul. 1894. l. na hodniku sodnega poslopja v Kranji pričam, katere so bile v kazenski stvari zoper njega klicane na zaslihanje, posebno pa Jeri Zevnik in France-tu Barle-tu nasproti se izrazil: „Vsaj vam nič ne hasni, če me notri tlačite; — tako povejte, da je skala na kol padla, kol pa Korošču na nogo, in da se mu je tako noga zmečkala; — o tem, da se je most podrl, nič ne povejte!“ — ter Primož a K. obsodilo po §-u 202. z uporabo §-a 55. kaz. zak. za štiri mesece v ječo.

Proti tej razsodbi je obtoženec po svojem zagovorniku pravočasno oglasil pritožbo ničnosti in isto tudi izpeljal.

Pred vsem opira obtoženec svojo pritožbo na ničnostni razlog §-a 281., št. 1. k. p. r. ter se pritožuje, ker je kot sodnik (votant) posloval med drugimi tudi c. kr. dež. sodn. svetnik J. V., torej tisti sodnik, ki je predsedoval sodišču pri prvi glavni obravnavi dne 18. septembra 1894. l., in kateri je bil tudi referent o obdolženčevi prošnji za obnovo kazenskega postopanja. Le-ta sodnik, kate-rega je vodilo ves čas prepričanje o obtoženčevi krivdi, imel je tudi pri obnovljeni glavni obravnavi vtis, da je obnova kazenskega postopanja, ki se je dovolila proti njegovemu predlogu v II. instanci, nepotrebna, in je marveč naravno, da je bilo to prepričanje obtožencu že à priori zelo neugodno. Izključba tega sodnika v zakonu sicer ni izrecno predpisana, vendar pa govori za njegovo mnenje duh zakona in posebno to, da velja isti razlog za obnovljeno glavno obravnavo, kakor za ono, ki se je določila vsled vzklica ali ničnostne pritožbe. Dalje opira Primož K. svojo pritožbo na razlog št. 11. §-a 281. kaz. pr. r., ker je sodišče proti določbi § a 359., odst. 4. ibid. navzlic temu, da se je obnova dovolila samo njemu (obtožencu) v korist, spoznalo na še enkrat hujšo kazeno, kakor pri prvotni obravnavi ter s tem prelomilo napominano določbo. S prvo razsodbo bil je obsojen samo v dvomesečno ječo, dočim sta se mu sedaj pri drugi obravnavi odmerila še dva mesca več, kar je oči-

vidno nezakonito. Tudi konstatuje obtoženec, da pri drugi obravnavi ni bil krivega spoznan novega hudodelstva, in da se pritožuje končno tudi zaradi tega, ker se eventualno ni ozir jemalo na določbo §-a 265. k. p. r. Ako je uporaba te milostne dobrote predpisana pri razsojevanji novega hudodelstva, mora biti ista tem bolj na mestu pri ralsodbi, ki je izšla izključno vsled v korist obtoženčeve dovoljene obnove.

Ničnostno pritožbo je najvišje kot kasacijsko sodišče z odločbo z dne 17. septembra 1895, štey. 9115 zavrnilo in sicer iz sledečih

razlogov:

V kolikor se opira ničnostna pritožba na ničnostni vzrok §-a 281., št. I. k. pr. r. je očividno nevtemeljena, kajti po §-u 68. k. p. r. so sodniki, kateri so se vdeležili prve glavne razprave, pri novi razpravi samo tedaj izključeni, ako se je morala prva razprava ponoviti vsled kakega vzklica ali ničnostne pritožbe. Ta pogoj pa se ne nahaja v predležčem slučaju, ker se je vršila glavna razprava dne 16. maja 1895. l. na podlagi nove, vsled obtoženčeve prošnje za obnovo kazenskega postopanja naperjene obtožbe, radi česar torej dež. sod. svetnik J. V., kateri je predsedoval razpravi dne 18. septembra 1894. l. pri drugi razpravi ni bil izključen. V kolikor pa ničnostna pritožba uveljavlja ničnostni vzrok §-a 281., št. II. k. p. r., je jasno, da pritožba, sklicevaje se na ta ničnostni vzrok, ne izhaja od dejstev, na podlagi kojih je vtemeljilo sodišče svojo razsojo, ker domneva, da se je obtoženec le istega dejanja, na katero se je glasila prvotna obtožba in zaradi kojega se je bil obtoženec z ralsodbo z dne 18. septembra 1894 obsodil, tudi z drugo ralsodbo z dne 16. maja 1895 krivega spoznal, dočim je bil Primož K. glasom vsebine obtožnice in ralsodbe, proti kojey je naperjena pritožba obtožen in obsojen tudi radi drugega, novega dejanja, katero samo na sebi vtemeljuje hudodelstvo goljufije po §-ih 197. in 199. k. z. (prizadevanje, dobiti koga, kateri bi pred sodiščem po krivem pričeval dne 30. julija 1895. l.) Obtoženec obsodil se je torej v poostreno ječo 4 mesecev na drugi dejanski podlagi, nego je ona, od katere izhaja ničnostna pritožba, trdeč, da je sodišče pri odmeri kazni prekršilo določilo §-a 359., odst. 4., oziroma

§-a 265. k. p. r. V tem oziru se torej ničnostna pritožba ni obravzožila tako, kakor zahteva zakon. Radi tega morala se je v zmislu navedenih zakonitih določil po vsej svojej vsebini takoj zavriniti.

P.

Iz upravne prakse.

Marketendar sme peči kruh za potrebe vojaštva z najetimi pekarskimi pomočniki brez obrtne pravice.

Zadruga pekov in kolačnikov v Lj. je vložila proti N-u, kantinerju v brambovski vojašnici v Lj., pri mestnem magistratu v Lj. ovadbo, da peče kruh v navlašč za to prirejeni peči z najetimi pomočniki ter ga prodaja vojakom.

Vsled te ovadbe se je proti N-u zaradi prestopka §-a 11. obrtnega reda, zakrivljenega s tem, da peče obrtoma, kazensko postopalo in N., kateri je pri dotični obravnavi izrecno priznal, da si je priredil pekarsko peč, v kateri peče s pomočjo izurjenih pekarskih delavcev razne vrste kruh, katerega prodaja v vojašnici nastanjenim vojakom, je bil navedenega prestopka krivim spoznan ter obsojen v globo v zmislu §-a 132. lit. a) obrtnega reda. Zajedno se mu je prepovedalo, kruh še dalje peči odnosno pekarski obrt izvrševati.

Proti razsodbi I. instancije je vložil N. priziv na c. kr. dež. vlado v Lj., ter je v prizivu poudarjal, da je kot kantiner po pogodbi zavezan, kruh in druga živila dajati vojakom ceneje nego je to dobiti kje drugje. Kruh mu je pa le tedaj mogoče ceneje prodajati, ako ga peče sam. Ker kruh le v vojašnici nastanjenim vojakom prodaja, ne izvršuje s tem, da peče kruh sam, nikakeršnega obrta v zmislu določil obrtnega reda. Da je po pogodbi zavezan, kruh in druga živila vojakom ceneje prodajati, nego je dobiti take reči drugod, je dokazal N. z dotično pogodbo, skleneno s poveljstvom vojašnice.

C. kr. deželna vlada je z razpisom z dne 1. aprila 1895, št. 3936 prizivu ugodila ter razsodbo v celem njenem obsegu razveljavila iz nastopnih

razlogov:

Dokazano je, da je N. kot marketendar v brambovski vojašnici zavezan, poleg družih reči tudi kruh za moštvo na prodaj imeti. Marketendarije ima po §-u 17. zakona o nastanjevanji vojakov z dne 11. junija 1879, št. 93. drž. zak. vojaška uprava izključno le za vojake ter gledé po pogodbi določenega obsega ne pripadajo podjetjem, za katere veljajo določila obrtnega reda.

Dajanje kruha, kateri N. sam peče, moštvo brambovske vojašnice, torej ni zmatrati za izvrševanje pekarskega obrta, zlasti ne, če se pomisli, da kruh spada mej potrebščine vojakov, in da ga N. ne prodaja drugim nego vojaškim osebam.

N. se torej ne more kaznovati zaradi nepravice izvrševanja obrta in ne more se mu prepovedati izpolnjevanje njegovih dolžnosti nasproti brambovski vojašnici iz kakega naslova obrtnega reda.

Proti določbi c. kr. deželne vlade vložila je zadruga pekov in kolačnikov v Lj. priziv na c. kr. ministerstvo za notranje reči ter je navajala v prizivu, da gre za to, če smejo marketendarji brez obrtne pravice izvrševati pekarski obrt, dasi tudi le v omenjenem obsegu, to je za potrebščine vojaštva. To vprašanje se ne da rešiti po kakem zakonu o nastanjevanji vojakov, marveč le po obrtnem redu ali pa po kakem k temu izdanem dodatnem zakonu. Uvedbeni zakon k obrtnemu redu nima določbe, po kateri bi za marketendarje glede rokodelskih obrtov ne veljala določila obrtnega reda.

Ministerstvo za notranje reči je z razpisom z dne 7. novembra 1895, št. 19116 odklonivši priziv potrdilo odločbo c. kr. deželne vlade iz razlogov, katere je le-ta navedla. —*k.*

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu prinaša v br. 11. za mesec november sledečo vsebino: *Sravnjujuča ogledba važnijih uredaba in načela u stečajnom postupku.* Piše dr. Stjepan Posilović. *Svršetak.* — Prestaje li kad zavrženost ili sumnjivost kod onih, koji su bili sudjeni radi zločina prevare ili iz pohlepe za dobitkom ili drugog kog zločina? Prilog tumačenju §-a 155. sl. a), § 156. sl. c) i d) i § 236. sl. b) gr. p. p. i zakona od 10. lipnja 1890. o posledicah kaznenih osuda i kazni. Napisao dr. Žarko Miladinović. — *Sudovanje u prekršajih.* Dr. J. Šilović. — *Pravosudje.* — *Svaštice.* — *Književne obznane.* — *Viestnik.*

Vorschriften 1. über das Verfahren ausser Streitsachen nach dem Patente vom 9. August 1859, R. G. Bl. Nr. 208, 2. über Eideserklärungen und Urkundenamortisirung, 3. die Feilbietungsordnung, 4. über die Mitwirkung der Gemeinden und ihrer Vorsteher bei Rechtsangelegenheiten ausser Streitsachen, 5. über die Mitwirkung der Gerichte bei Bemessung und Einhebung der Verlassenschaftsgebühren mit alfabetischen und alle Gesetzes- und Judicatsdaten umfassenden chronologischen Register. — XI. natis. — Na Dunaji. 1895. — Manz.

Položaj stranaca u Nizozemskoj. Istorijsko juridička crta iz dosle nestampanog djela odvjetnika dra Vladimira Pappafave „sur la condition juridique des étrangers chez les différents peuples de tout le monde civilisé“. — Zadar. 1896. — L. Woditzka.

Elemente der Politik. Versuch einer Staatslehre auf Grundlage der vergleichenden Staatsrechtswissenschaft und Culturgeschichte. Julius Schwarcz. — Berlin. 1895. Rosenbaum und Hart.

Erkenntnisse und Bescheide der im Grunde des Gesetzes vom 28. December 1887 betreffend die Unfallversicherung der Arbeiter errichteten Schiedsgerichte. Richard Kaan. — Na Dunaji. 1895. — Manz.

Zakon z dne 28. decembra 1887, št. 1 ex 1888 ustanovil je v §-u 38. nova sodišča, kojih podsodnosti so izključno podvrženi oni slučajji, v katerih zavarovalnica ne pripoznava zahtevk. Ta razsodišča ustanovljena so pa tudi za okrajne bolniške blagajnice. V naznanjeni zbirki najdemo vse razsodbe in odločbe teh razsodišč, katere so se izdale v času od 1. novembra 1889. l. do 31. decembra 1893. Praktikom ugajala bode ta zbirka tem bolj, ker nam je tvarina vender nekoliko bolj tuja.

Wort und Schrift im österreichischen Civilprocesse. I. Kornfeld. Ein Beitrag zur österreichischen Civilprocessreform. — Na Dunaji. 1895. — Manz.

Gesetze und Verordnungen in Cultussachen. Dr. Max Burckhard. B. XXVI der Taschenausgabe der österr. Gesetze. — Na Dunaji. 1895. — III. izdaja.

V novi izdaji teh zakonov zbrani so tudi oni, ki zadevajo evangelijsko in vztočno cerkev ter židovske verske družbe, kateri doslej niso bili v tej zbirki.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1895.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Vsled neugodnih razmer, katere so nastale po potresu, odboru našega društva letos ni bilo mogoče doslej prirediti društvenega shoda. Prvi društveni večer bode radi tega še le v sredo, 18. t. m. v prostorih Ljubljanske čitalnice v Narodnemu domu ter bode predaval g. dr. V. Supan „o bližiki“. Želeti je, da bi bil takoj prvi večer mnogobrojno obiskan in bi se taki večeri v zimski sezoni vršili redno.

— (Imenovanja.) Višjimi deželnosodnimi svetniki v Gradcu imenovani so Anton vitez Karnitschnig deželnega sodišča svetnik v Gradcu, Karol Somma villa deželnega sodišča svetnik v Gradcu in Fran Tomšič deželnega sodišča svetnik v Ljubljani.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: okrajni glavar dr. Ed. Herrman vladnim svetnikom v Celovci; okrajni komisar dr. Fran Heinz ministerialnim koncipistom v naučnem ministerstvu; pri deželni vladi kranjski: začasna okrajna komisarja dr. Robert Praxmarer in Fran Župnek definitivnima, koncipist dr. Karol Mathis začasnim okrajnim komisarjem; začasni koncipist Karol grof Künigl in Fran Schitnik definitivnima; konceptni praktikant dr. Avgust vitez Baniza začasnim koncipistom; konceptni praktikant pri tržaškem namestništvu Fran Lazič namestniškim koncipistom; sodni pristav v Sežani Josip Platzer okrajnim sodnikom v Podgradu: avskultant dr. Makso Goriup sodnim pristavom pri sv. Lenartu na Koroškem; davčni nadzornik v Roveredu Ferdinand Avian finančnim tajnikom v Ljubljani. Premeščena sta: okrajni sodnik dr. Cristofoletti iz Podgrada v Komen; sodni pristav Albin Ogrinc iz Sevnice v Kranj. — Notarjem v Cerknem imenovan je notarski kandidat v Krškem Fran Čulk. Lokalnim komisarjem za agrarne operacije s sedežem v Ljubljani imenovan je okrajni komisar Fran Župnek.

— (Pomnožitev mest svetovalstvenih tajnikov.) Z najvišjim sklepom z dne 27. oktobra 1895 dovolila se je pomnožitev svetovalstvenih tajnikov pri zbornih sodiščih I. inštanije v okrajih višjih deželnih sodišč Praga in Lvov po 30, višjega deželnega sodišča Dunaj za 20 in višjih deželnih sodišč Krakovo, Gradec in Brno po 15 proti temu, da se opusti jednako število sodnih pristavov.

— (Statistika justičnih, odvetniških in notarskih kandidatov.) Koncem leta 1894. bilo je pri vsih devetero višjih sodiščih v tostranskih pokrajinah 454 justičnih kandidatov v praksi. Izmed teh imelo je 139 vse tri državne izpite, 96 samo dvoje in 209 bilo je doktorjev. V primeri s številom koncem leta 1893. pomnožilo se je tekom preteklega leta za 66. Na Dunaji bilo jih je 161, v Pragi 971, v Brnu 11, v Gradcu 11, v Inomostu 23, v Trstu 10, v Krakovem 63, v Lvovu 70 in v Zadru 8. — Koncem leta 1894. bilo je odvetniških kandidatov 1842, torej za 10 manj kakor l. 1893. Od tih jih je 77 napravilo odvetniški izpit. Na Dunaji bilo jih je 414, v Pragi 492, v Brnu 166, v Gradcu 102, v Inomostu 90, v Trstu 53, v Krakovem 161, v Lvovu 332 in v Zadru 32. — Notarskih kandidatov bilo je koncem istega leta 655, torej za 28 manj kakor l. 1893. Od tih jih je napravilo 362 notarski izpit. Notarskih kandidatov bilo je na Dunaji 154, v Pragi 92, v Brnu 45, v Gradcu 79, v Inomostu 24, v Trstu 14, v Krakovem 87, v Lvovu 147 in v Zadru 13.

Pregled pravosodstva.

631. Sklicavanje na katastralno in zemljiško-knjižno mapo v pravni dokaz lastninske pravice ne zadošča, ako so v temeljni dvomi, da se je mapa napravila ne odgovarjajoč obstoječim faktičnim in pravnim razmeram.

R. z dne 30. maja 1895, št. 6381. G. Z. št. 46 ex 1895.

632. Najemnik nima po §-u 1120. obč. drž. zak. pravice najem novemu lastniku najemne stvari predčasno odpovedati, ako je najmodavec svoje pravice iz najemne pogodbe pri prodaji odstopil novemu lastniku.

R. z dne 17. julija 1895, št. 8673. G. Z. št. 48 ex 1895.

633. Najemnine zastarajo kakor zakupnine v treh letih, ker isti razlog, kateri je povzročil, da je zakonodavec v dvornem dekretu z dne 22. avgusta 1836, št. 151. drž. zak. določil razlago §-a 1480. obč. drž. zak., po kateri velja v omenjeni zakoniti določbi odrejena samo triletna doba zastaranja tudi za zakupnine, velja tudi za najemnine in trditev, da velja ta omejitev samo za dedni zakup in po §-u 1131. obč. drž. zak. uravnano večno dačo nima zaslombe v zakonu.

R. z dne 12. decembra 1894, št. 14724. J. Bl. št. 47 ex 1895.

634. Tudi okrajna sodišča so v zmislu §-ov 46. in 59. j. n. pristojna za izdajo ukazov za hrambo po čl. 323. trg. zak. Blago se hrani ob nevarnosti in stroških oferenta, ker prvi odstavek čl. 323. trg. zak. določuje, naj se blago, katero se je poslalo komu s posebnim naročilom, pri njem shrani ob nevarnosti in stroških mandanta.

O. z dne 10. junija 1895, št. 3227. J. Bl. št. 46 ex 1895.

635. Lastnik hiše, katera je urejena za gostilničarski in krčmarski obrt, jamči tudi za zastale davke tujega imetnika obrta, ki izvirajo iz gostilničarskega ali krčmarskega obrta.

O. z dne 2. julija 1895, št. 2570. J. Bl. št. 47 ex 1895.

636. Pri vkrepanji, je-li se naj sekvester iz važnih razlogov odstavi, ne odločuje število upnikov, kateri so zahtevali sekvestracijo, in njih vrsta, ampak večina tirjatvenih zneskov in se mora pri tem računanjih slično uporabljati §-a 74., in 143., odst. I. in 6. konk. r.

O. z dne 10. septembra 1895, št. 11061. J. Bl. št. 48 ex 1895.

637. Predložba trgovinskih knjig naložiti se mora na zahtevo stranke drugi stranki tudi tedaj, ako slednja trdi, da nima računa za prvo stranko v teh knjigah. Nerednosti, katere se nahajajo v knjigah, mora vsekdar sodnik sam pretresati in konstatovati.

O. z dne 12. septembra 1895, št. 10829. J. Bl. št. 48 ex 1895.

638. Prenos vršbe obrta po imetniku koncesije na drugega nima, dokler se ta prenos ni naznanil političnemu oblastvu in tudi ne na drug način naznanil tretjim osebam, tem nasproti nobene pravne veljave, vsled česar jamči imetnik za plačilo blaga, katero je naročila druga oseba, ki je obrt izvrševala.

R. z dne 11. julija 1895, št. 7981. J. Bl. št. 48 ex 1895.

639. K „hiši“ § 83. k. z. spada tudi vrt, ki je namenjen hišnim potrebam stanovnikov in je pri hiši.

R. z dne 25. aprila 1895, št. 2660. G. Z. št. 48 ex 1895.

640. V slučaju §-a 147. k. z. je že poskus dovršen zločin; prostovoljni odstop (§ 8. k. z.) ni razlog, da se kaznivost neha; subjekt zločina more biti tudi oče.

R. z dne 14. junija 1895, št. 3393. G. Z. št. 48 ex 1895.

641. Težka telesna poškodba, katera se je prizadajala pri izvrševanju oblasti kaznovanja, zapade §-u 152. k. z., ako izvira iz sovražnega namena; animus corrigendi (§ 413. k. z.) pa ne zadošča.

R. z dne 1. maja 1894, št. 4928. J. Bl. št. 34 ex 1895.

642. Dogovor, po katerem prepusti poškodovanec izneverjeno ali ukradeno vsoto storilcu kot posojilo, ne učini sam na sebi nekaznivosti po §-u 187. k. z., ampak samo tedaj, če se določi gotov vračilni rok in se tudi plača tega dne.

R. z dne 13. oktobra 1894, št. 8294. J. Bl. št. 35 ex 1895.

643. Da se more poškodba po ponarejeni listini, na katero se je sklicevalo v pravdi, odvrniti po protidokazih, ne izključuje učina goljufige. Absolutno nesposobno sredstvo, da povzroči svrho, ki je proti kazenskemu zakonu, je samo ono, katero bi, če bi se tudi prav upotrebito, nikakor ne moglo imeti namenjenega učinka.

R. z dne 9. maja 1895, št. 2821. J. M. 1172.

644. Pri zločinih, katerih učin se uresniči s tem, da se ne izpolni obligatio ad faciendum, izključen je pričetek zastaranja dotlej, dokler obstoji dolžnost delovanja in se more ta dolžnost izpolniti.

R. z dne 12. februarja 1895, št. 1600. J. M. 1153.

645. V zmyslu §-a 283. k. pr. r. omejena je vzklicna pravica obtožencu na škodo tudi gledé onih kazenskih postavk, pri kojih, kakor v slučaju čl. I., §-a 45. zak. z dne 24. maja 1882, št. 51. drž. zak., se ne more uporabljati izvanredne zljajšave kazni, ker ni najmanjše izmere.

R. z dne 16. oktobra 1895, št. 12339. J. M. 1086.

646. Zglasitev (in izpeljava) pravnega leka, katero je prevzel zadnji dan roka radi preteklih uradnih ur sodni predstojnik ali njegov namestnik, zmatrati se mora kot pravočasno, tudi če se spis ni prevzel v sodni hiši.

R. z dne 8. maja 1894, št. 5419. J. Bl. št. 36 ex 1895.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 5 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Križevniškem trgu šte. 7.

Vabilo.

„Slovenski Pravnik“ stopi z novim letom v svoje dvanajsto leto.

Program „Slovenskega Pravnika“ ostane tudi v bodoče isti, kateri je imel naš list dosedaj. Ponašati se sme naš list, da je v času svojega obstanka marsikaj dosegel. Svojemu cilju vsaj približevati se, skušal bode tudi v bodoče.

Živa potreba je za slovenske pravnike, da vzdržujemo list, v katerem se obravnava pravno znanstvo v najširšem pomenu. Kakor potrebuje v slehernem narodu vsaka znanstvena stroka svoje glasilo, tako potrebuje ga in celo nujnejše naša veda. **Vabimo** torej v prvi vrsti **mlade slovenske svoje kolege**, da pristopijo našemu **društvu** kot **udje** ali se vsaj naroče na naš list. Društvo naše bodi **sredotočje slovenskih pravnikov vsake stroke**, bodisi da so se posvetili sodni stroki, odvetništvu, notarijatu, upravni ali finančni stroki. Mladi slovenski naši kolege oklenejo naj se torej našega društva, kjer najdejo obilo duševne podpore. Naš list bodi pa **glasilo slovenskih pravnikov vsake stroke juridične vede**.

Vsebina lista ostane tudi v prihodnjem letniku jednaka ter bode skušalo uredništvo podajati kolikor mogoče mnogovrstno.

Da pa bode to mogoče, vabimo vse **č. g. sedanje sotrudnike**, da ostanejo zvesti našemu listu tudi v bodoče ter ga podpirajo z obilimi sestavki. Prosimo pa tudi **č. g. kolege vsake stroke**, da stopijo v kolo naših **sotrudnikov** ter dajo uredništvu v porabo svoje spise. Le tedaj bode mogel biti „Slovenski Pravnik“ **obče glasilo vseh pravnikov, ako ga vsi podpiramo**.

„Slovenski Pravnik“ izhajal bode tudi prihodnje leto vsak mesec po 2 poli obsežen v dosedanji obliki. **Naročnina** znaša mu po 4 gld. za vse leto, 2 gld. za pol leta. **Člani** društva „Pravnika“ plačujejo po 8 gld. ozir. 5 gld. **udnine** ter dobivajo list **brezplačno**.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1895.

Odbor društva „Pravnika“.

